

ESITYS PÄÄMINISTERI ORPOLLE

Elinvoimaisella kansalaisyhteiskunnalla on kautta historian ollut suuri merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle. Kansalaisjärjestöissä otetaan vastuuta yhteisestä pärjäämisestä, tuetaan ja autetaan, rakennetaan luottamusta ja sosiaalista pääomaa, vaikutetaan ja kehitetään. Osallistuvassa demokratiassa järjestöt tuottavat sekä muutosvoimaa että kriisinkestävyyttä, vakautta ja yhteiskuntarauhaa.

Muuttuvassa, kasautuvien kriisien ja talouden haasteiden maailmassa väestön hyvinvointia ja pärjäämistä koetellaan monin tavoin. Kansalaisjärjestöjen ja julkisen sektorin kumppanuus on tärkeä voimavara näissä muutoksissa pärjäämiseen.

Julkisella rahoituksella järjestöille on Suomessa perinteisesti haluttu luoda edellytyksiä elinvoimaiselle kansalaisyhteiskunnalle. Rahoituksella ei ole ostettu järjestöiltä palvelua vaan mahdollistettu kansalaisjärjestöjen aktiivista vastuunottoa ja kehittämispanosta. Julkinen valta on paitsi suvainnut järjestöjen kriittistäkin ääntä, myös pitänyt sitä arvossa.

Valtion budjettirahoitukseen siirtyminen on herättänyt huolta julkisen vallan ja kansalaisyhteiskunnan suhteen muuttumisesta. Valtionavustusten rahapelikytköstä purettaessa järjestöjen autonomiaa nähtiin tärkeäksi vaalia. Parlamentaariseen yhteisymmärrysmuistioon kirjattiin sen selvittäminen, miten järjestöjen autonomia toteutuu uudessa lainsäädäntökehikossa. Talouden tasapainottamishaasteiden olosuhteissa käydään kuitenkin vahvistuvaa poliittista keskustelua siitä, millaiseen järjestöjen toimintaan verovaroja on järkevää suunnata.

Toimintaympäristön muutoksessa on tärkeää huolehtia, että järjestöjen rooli ei kavennu julkisten palveluiden tuottajaksi vaan valtionavustusten tehtävänä on jatkossakin mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuutta ja julkisesta erillistä roolia.

Järjestöjen uudesta rahoitusmallista sovittiin parlamentaarisesti helmikuussa 2022 ja malliin siirryttiin 1.1.2024. Osana parlamentaarista sopua eduskuntapuolueet päättivät eri järjestösektoreiden valtionavustusten tasot vuosille 2023–2026 rahoituksen jatkuvuuden ja ennakoitavuuden turvaamiseksi. Sitten hallitus on kuitenkin irtaantunut päätetyistä avustustasoista ja päättänyt leikkaukset jo vuosien 2025–2026 valtionavustusten tasoon.

Valtionavustusten tason lisäksi niiden kohdentamisella vaikutetaan merkittävästi siihen, millainen kansalaisyhteiskunta Suomessa tulevaisuudessa toimii ja vaikuttaa. Päätösten vaikutukset ulottuvat pitkälle tuleviin hallituskausiin, joiden aikana kansalaisyhteiskunnalla tulee olemaan oma tärkeä roolinsa Suomen kokonaisturvallisuudelle ja resilienssin rakentumiselle.

Alkuperäiset päätökset järjestöjen uuteen rahoitusmalliin siirtymisestä tehtiin parlamentaarisesti. Me allekirjoittajat esitämme, että muuttuneissa olosuhteissa sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen tehtävien leikkausten kohdentamisen periaatteista vuosille 2026–2027 sovitaan parlamentaarisesti koko eduskunnan kesken alkuvuoden 2025 aikana.

Helsingissä 26. marraskuuta 2024

Aaltonen Elli, Suomen Punainen Risti

Diarra Fatim, Yhteiset Lapsemme ry

Ewalds Helena, Folkhälsans förbund rf

Filatov Tarja, Ensi- ja turvakotienliitto ry

Forsgren Bella, Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Hiltunen Leea, KRELLI Kristilliset eläkeläiset ry

Kalland Mirjam, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Kantola Ilkka, Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry

Karsio Jenni, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Kemppi Hilikka, Väestöliitto ry

Koponen Noora, Tuki- ja liikuntaelinliitto - Tule ry

Kulmala Jenni, Muistiliitto ry

Kymäläinen Suna, Vuokralaiset VKL ry

Laitinen-Pesola Jaana, Kuurojen palvelusäätiö sr

Markkula-Kivisilta Hanna, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Meriluoto Laura, Taiteen Sulattamo ry

Pietikäinen Sirpa, MIELI Suomen Mielenterveys ry

Pekonen Aino-Kaisa, Hiv-säätiö

Puska Pekka, Suomen ASH ry

Särkelä Riitta, Miina Sillanpää Säätiö

Rönni-Sällinen Annika, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Viljanen Heidi, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Vähänen Kari, Näkövammaisten liitto ry

Werning Paula, Psoriasisliitto ry